

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Národní
plán
obnovy

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

METODIKA HODNOCENÍ STANDARDŮ KVALITY PRO E-LEARNING

Vysoká škola ekonomická v Praze

Metodika je užitečná pro všechny pracovníky VŠE, kteří se zabývají tvorbou, vývojem, výukou, hodnocením a podporou kombinovaných a online vzdělávacích programů. Doufáme, že tvůrci kurzů, učitelé a další zúčastněné strany budou metodiku vnímat jako užitečný nástroj pro zlepšování a rozvoj, který mohou začlenit do svých vlastních institucionálních systémů.

Hlavním účelem metodiky je poskytnout soubor měřítek, kritérií kvality a pokynů, podle kterých lze posuzovat kvalitu e-learningových kurzů a e-learningu na VŠE.

Při tvorbě těchto standardů kvality se inspirujeme třetí verzí příručky E-xcellence. Tvoří ji EADTU, které je v čele evropského hnutí za zajištění kvality v kombinovaném a online vzdělávání. E-xcellence se zaměřuje na zlepšení čtyř prioritních prvků progresivního vysokoškolského vzdělávání: Přístupnost, flexibilita, interaktivita a personalizace.

Metodika hodnocení standardů kvality se na proces e-learningu dívá ze šesti pohledů: z pohledu strategického řízení, učebních osnov, návrhu kurzu, poskytování kurzu, podpory zaměstnanců a studentů.

1. Strategické řízení

Většina vzdělávacích institucí, včetně VŠE, se vyvinula v době, kdy převládalo prezenční studium. Nové způsoby studia nabízené prostřednictvím ICT by měly naši školu přimět k tomu, aby přehodnotila své strategie a vzala v úvahu zvýšené využívání ICT, a to jak v institucionálním, tak ve veřejném online prostoru.

VŠE by měla mít definované zásady a řídicí procesy, které se používají ke stanovení strategických institucionálních cílů, včetně těch, které se týkají rozvoje e-learningu. Ve vyspělé škole bude strategické řízení fungovat v několika časových horizontech.

Institucionální strategický plán školy by měl:

- Určit role, které bude e-learning plnit v celkovém rozvoji VŠE a stanovit kontext, v němž se bude e-learning rozvíjet.
- Nastítnit možnosti využití e-learningu v rámci výuky. Ty by měly definovat spektrum kombinací e-learningu a zavedených výukových mechanismů.

- Institucionální plány školy by měly rovněž zohlednit otázky zdrojů, informačních systémů, rozvoje zaměstnanců, inovací a dalších možností spolupráci s partnery.
- Zajistit, aby plány různých akademických oddělení byly vzájemně konzistentní. Studenti by neměli být omezováni zásadními rozdíly v přístupu jednotlivých fakult a kateder nebo v přístupu k informacím v oblasti e-learningu.

Znaky kvalitního strategického řízení v oblasti e-learningu:

1. Instituce má strategii e-learningu, která je všeobecně srozumitelná a je začleněna do celkové strategie instituce, jejího rozvoje a procesu zvyšování kvality výuky. Politiky e-learningu jsou v souladu s právními předpisy
2. Instituce zkoumá a sleduje nové technologie a vývoj v oblasti e-learningu a vzdělávání, zvažuje jejich začlenění do vzdělávacího prostředí. V rámci svého organizačního rámce podporuje inovace a rozvoj.
3. Zdroje pro vývoj v oblasti e-learningu zohledňují požadavky jako je nákup vybavení, softwaru implementace, nábor zaměstnanců, potřeby školení a výzkumu, pracovní vytížení zaměstnanců a technologický vývoj.
4. Institucionální politika zajišťuje, že systémy e-learningu (např. Moodle) jsou kompatibilní s souvisejícími informačními systémy pro řízení (např. registračním či administrativním systémem) a jsou spolehlivé, bezpečné a efektivní.
5. Pokud e-learning zahrnuje další činnosti (například virtuální mobilita studentů, institucionální mobilita studentů), partnerství nebo vývoj otevřených vzdělávacích zdrojů, je třeba, aby role a odpovědnost instituce byla jasně definovány a zveřejněny a byly jištěny provozními dohodami a smlouvami.

2. Návrh učebních plánů

Dalším důležitým aspektem kvality e-learningu je návrh učebního plánu. Předpokládá se, že tvorba kurikula je obecně omezena těmi kompetencemi a znalostmi, které mají studenti během studia získat.

Jednotlivé prvky kurikula jsou založené na výstupech; ty mohou být stanoveny na školní, národní, evropské či mezinárodní úrovni. Hlavní výzvou, ve které musí instituce obstát, je navrhování kurikula, které dobře kombinuje flexibilitu studia, kterou nabízí e-learning, aniž by byl ohrožen rozvoj dovedností nebo smysl klasického akademického vzdělávání a služeb poskytovaných na akademické půdě VŠE.

Návrh učebních plánů by se měl zaměřit na potřeby cílové skupiny e-learningu. Například vzdělávací programy celoživotního učení se mohou výrazně lišit podle přechozích znalostí a zkušeností účastníků vzdělávání.

Takto poznáme kvalitní studijní osnovy pro e-learning:

1. Studijní programy využívající e-learningové komponenty nabízejí personalizaci a flexibilní cestu pro studenta a zároveň zajišťují dosažení potřebných výsledků učení.
2. Výsledky učení jsou hodnoceny s využitím vyváženého poměru formativního a sumativního hodnocení, odpovídajícího sylabu předmětu.
3. Učební plány jsou navrženy tak, aby zahrnovaly e-learningové složky, které přispívají jak k rozvoji předmětově specifických vzdělávacích cílů, tak k osvojení přenositelnějších vzdělávacích dovedností.

4. Učební plány jsou navrženy tak, aby umožňovaly účast na akademických komunitách prostřednictvím online nástrojů. Tyto online komunity poskytují příležitosti ke společnému učení, kontakt s externími odborníky a zapojení do výzkumu a odborných aktivit.

3. Návrh kurzu

Při tvorbě kurzu bychom měli postupovat následujícím způsobem. Nejprve by měla být stanovena potřeba kurzu v rámci celkového učebního plánu; poté by měl být navržen koncepční rámec kurzu (scénář) a až poslední by měl být vývoj materiálů pro kurz.

Každý kurz by měl zahrnovat jasné vyjádření výsledků učení, které mají být dosažené po úspěšném absolvování. Tyto výsledky budou specifikovány v oblastech znalostí, dovedností, odborných a profesních kompetencí, osobních schopností či osobnostního rozvoje.

Obsah každého kurzu by měl být zachycen v tzv. scénáři kurzu, který stanoví vztah mezi výukovými cíli/výsledky, výukovými a vzdělávacími aktivitami a metodami hodnocení. Může zahrnovat kombinaci e-learningových a prezenčních prvků; pozornost je třeba věnovat i vhodnosti metod hodnocení, úrovním a způsobům výuky, interaktivitě a poskytování přiměřené zpětné vazby. Scénář kurzu se v rámci VŠE zpracovává do připravené tabulky, která umožňuje zachytit rozložení učiva mezi prezenční výuku a samostudium a umožňuje přehled o budoucím uspořádání a podobě kurzu v Moodle.

Návrh a realizace kurzu mohou být svěřeny externí firmě. VŠE by si však měla zachovat dohled a odpovědnost ohledně obsahu kurzů.

Jak poznáme kvalitní e-learningový kurz?

1. Každý kurz obsahuje jasnou informaci o výsledcích učení s ohledem na očekávané znalosti i dovednosti studentů. Podle očekávaných výsledků je třeba volit vhodnou vzdělávací strategii. Obsah kurzu odpovídá sylabu předmětu.
2. Výsledky učení určují prostředky používané k realizaci kurzu obsahu. V kontextu kombinované výuky by mělo existovat zřejmý důvod pro použití každé složky v kurzu, je třeba tedy volit patřičné e-learningové činnosti a vzdělávací materiály, i odpovídající způsoby hodnocení.
3. Na tvorbě, vývoji a hodnocení kurzu se podílejí jednotlivci nebo týmy s odbornými znalostmi v akademické, metodické i technické oblasti.
4. Učební a další materiály třetích stran jsou vybírány s ohledem na výsledky učení, v případě potřeby přizpůsobené tak, aby odpovídaly učebním výsledkům, kontextu a integraci s dalšími výukovými materiály. Tyto materiály podléhají stejným procesům přezkoumání jako ostatní materiály v kurzech.
5. Veškeré použité materiály musí odpovídat autorskému právu.
6. E-learningové kurzy mají dostatečnou interaktivitu (aktivní vztah studenta k obsahu) nebo hodnocení peer to peer (student-student), aby podporovaly aktivní zapojení a umožňovaly studentům ověřit si své znalosti, porozumění a dovednosti. Materiály rozvíjí kritické myšlení a kompetence k diskusi, vyjádření vlastního názoru a poskytování zpětné vazby.
7. Výukové materiály poskytují žákům pravidelně zpětnou vazbu prostřednictvím sebehodnotících aktivit nebo testů.
8. Kurzy poskytují formativní i sumativní hodnocení. Hodnocení je jednoznačné, objektivní a odpovídá Studijnímu a zkušebnímu řádu VŠE, kritéria hodnocení jsou jasně stanovena předem.

9. Jsou zavedena taková opatření, která studentům zabraňují vydávání se za někoho jiného nebo plagiátorství, zejména pokud je hodnocení prováděno online a započítává se do hodnocení předmětu.
10. Materiály ke kurzu, včetně plánovaných výsledků učení, jsou před prvním použitím přezkoumány příslušnými pedagogy a guaranty a poté pravidelně revidovány, aktualizovány a zlepšovány na základě zpětné vazby od studentů a zúčastněných stran.
11. Každý kurz by měl obsahovat závěrečný dotazník pro evaluaci předmětu, v němž mohou studenti hodnotit efektivitu jednotlivých výukových materiálů a prvků, obsah a náročnost prověřování i přístup vyučujícího. Pedagog by měl k výsledkům evaluace přihlížet při dalších úpravách a aktualizacích kurzů.

4. Poskytování kurzů – výuková platforma Moodle

Poskytování kurzů zahrnuje virtuální výukové prostředí Moodle, osobní prostředí pro učení a jiné kanály, prostřednictvím kterých studenti dostávají materiály ke kurzu nebo komunikují s ostatními studenty a zaměstnanci. Tyto systémy představují velmi významnou investici v oblasti finančních a lidských zdrojů, zejména na jejich pořízení a průběžnou podporu.

Výběr konkrétního systému, který může ovlivnit výuku na mnoho let, by se měl řídit jak vzdělávacími, tak i odbornými hledisky a technickými požadavky. Vzdělávací požadavky zahrnují poskytování výukových zdrojů, zařízení pro online komunikaci a nástroje pro hodnocení.

Technické požadavky zahrnují spolehlivost a bezpečnostní standardy. Používaný systém by měl být přezkoumáván a monitorován, aby bylo zajištěno, že bude i nadále splňovat tyto požadavky. Toto vše systém Moodle naplňuje.

Jak poznáme, že je výuková platforma v dobré formě a je o ni správně pečováno?

1. Technická infrastruktura, udržující systém Moodle, je vhodná pro daný účel a podporuje akademickou i administrativní funkci. Technická specifikace vychází z požadavků zainteresovaných stran a zahrnuje realistické odhady využití systému a vývoje.
2. Systémy pro komunikaci a ukládání dat jsou bezpečné, spolehlivé a zajišťují odpovídající úroveň soukromí. Opatření jsou připravena i pro obnovu systému Moodle v případě selhání nebo poruchy, je prováděna pravidelná záloha dat.
3. Vhodným způsobem je zajištěna údržba, monitorování a kontrola systému a přezkoumání výkonnosti v porovnání se stanovenými standardy. Systém Moodle je aktualizován a je využívána jeho nejnovější plná verze.
4. LMS Moodle poskytuje takový výběr online nástrojů, které jsou vhodné pro přijaté vzdělávací modely a pro splnění požadavků studentů a pedagogů.
5. Všem uživatelům jsou logicky, konzistentně, srozumitelně a spolehlivým způsobem poskytovány informace o tom, jak používat e-learningové systémy a služby.
6. Materiály školy a informace přístupné uživatelům, jsou pravidelně monitorovány, revidovány a aktualizovány. Odpovědnost za obsah kurzů je jasně definována a odpovědným osobám je poskytnut odpovídající a bezpečný přístup do systému, který umožňuje revizi a aktualizace.

5. Podpora zaměstnanců

Cílem služeb pro podporu zaměstnanců je umožnit všem členům akademické obce, administrativním a technickým pracovníkům plně přispívat k rozvoji a poskytování služeb v oblasti e-learningu. Přijetí inovací v oblasti e-learningu vyvolá v rámci VŠE potřebu specifických služeb pro zaměstnance.

Rovněž je třeba průběžně šířit informace o osvědčených postupech a dobré praxi.

Akademičtí pracovníci VŠE potřebují podporu při přechodu z tradičních technologií k efektivní online výuce. Tato podpora by měla zahrnovat jak vzdělávací, tak technické aspekty, aniž by bylo nutné, aby se akademičtí pracovníci sami stali odborníky na informační a komunikační technologie nebo média.

Výuka prostřednictvím e-learningu by měla být zohledněna i při vedení zaměstnanců a určování pracovní zátěže. Pobídky pro kariérní růst by měly podporovat i využívání e-learningu ve výuce.

Jak poznáme, že je správně poskytována podpora zaměstnancům v oblasti e-learningu?

1. Zaměstnanci na akademických pozicích, v oblasti rozvoje médií a v administrativě odpovídajícím způsobem podporují rozvoj a využívání e-learningu.
2. Výzkum a inovace v oblasti e-learningu jsou považovány za činnosti s vysokým statusem a jsou podporovány v rámci kariérního rozvoje pobídkami.
3. Existují mechanismy pro šíření osvědčených postupů a dobré praxe v e-learningu.
4. VŠE zajišťuje, aby se otázky pracovního zatížení zaměstnanců a případné další důsledky účasti zaměstnanců na e-learningových aktivitách zohlednily při další pracovní zátěži.
5. Je zajištěna odpovídající podpora a zdroje (např. technická, metodická či administrativní podpora) pro akademické pracovníky, včetně všech přidružených školitelů a metodiků.

6. Podpora studentů

Podpůrné služby pro studenty jsou nezbytnou součástí e-learningu. Jejich hlavním cílem je udržení zájmu studentů, jejich úspěšnost ve studiu a spokojenost. VŠE by měla mít zpracovány zásady a strategie pro navrhování a poskytování podpůrných služeb pro studenty.

Souhrnně lze říci, že podpůrné služby VŠE pro studenty e-learningu by měly být navrženy tak, aby zahrnovaly pedagogické, technické a administrativní aspekty, které ovlivňují kvalitu on-line vzdělávání studentů.

Znaky správně podpory studentů v oblasti e-learningu:

1. Měly by být k dispozici jasné a aktuální informace o nabízených předmětech (kurzech v Moodle), včetně způsobů výuky a hodnocení
2. Informace a poradenství o technických a administrativních záležitostech, stejně jako technická podpora studentů, by měly být studentům snadno dostupné. Pracovní doba podpory musí být jasně daná a zveřejněná na dostupném místě.
3. Měly by být poskytována podpora studentů na jejich cestě on-line vzděláváním, včetně úvodních kurzů a informační podpory a péče. Měla by se věnovat pozornost rozvoji jejich studijních dovedností a kariérnímu poradenství.
4. Studentům e-learningu by měly být poskytovány online knihovnické služby ze strany Centra informačních a komunikačních služeb.
5. Studenti by měli být podporováni prostřednictvím online studentských komunit.

6. Kvalitní podpůrné služby pro studenty závisí na dostatečném počtu odborného personálu. Studenti by měli mít k dispozici kontakty na pedagogy, odpovědné za poskytování zpětné vazby a podpory. Další podpůrné role a služby by měly být rovněž k dispozici.
7. Studentům by měly být poskytovány pokyny, v nichž jsou uvedena jejich práva, role a povinnosti a odpovědnost a role v rámci e-learningu VŠE. Dále také pokyny o poskytování hardwaru, informací a služeb, o přístupnosti a očekávané účasti na společných činnostech.
8. Měly by být podporovány příležitosti k budování a podpoře studentských komunit. Toho lze dosáhnout pomocí podpory VŠE (například zřízením coworkingového prostoru) nebo prostřednictvím sociálních sítí atp.
9. Studenti by měli mít přístup k podpůrným službám včetně technického helpdesku, administrativní podpory a poradenství ohledně činností v Moodle kurzech.
10. Studenti by měli přístup ke studijním zdrojům včetně online knihovny, přístup ke studijním službám a studijnímu poradenství.

Pokud naše škola splní většinu uvedených standardů, je na nejlepší cestě k úspěšnému e-learningovému vzdělávání. Je třeba si uvědomit, že je podstatný každý jednotlivý prvek a že e-learning na VŠE se tvoří ve všech úrovních: v oblasti strategického řízení, učebních osnov, návrhu kurzu, poskytování kurzu, podpory zaměstnanců a studentů. Všechny tyto prvky jsou na sobě závislé a jeden bez druhého nemůže fungovat. Právě proto je třeba zavedení e-learningu a systému Moodle vnímat jako komplexní proces, do něž musí být zapojeny všechny složky školy.